

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Novissima Polyantha, In Libros XX. Dispertita

Dominicus

Francofurti, 1613

Actor

[urn:nbn:de:hbz:466:1-97211](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-97211)

is congregat, & in bonis il- palus figitur: sic & inter itabitur peccatis. Eccles. 27. um, & agrum agro copula- habitatis vos soli in medio

iberis? Esa. 33. quo aggrauat contra se den-

domui suæ, vt sit in excelso ar de manu mali. Ibidem.

ns thesauros in terra. Mich. 6. lucretur vniuersum mundum: seipsum

leus modos acquirendi complectitur, bis acquir. lib. 2. Institut. iuris ciuil. tit. 9. iurisdictionem esse, aut iuris ciuilis. Iuris- iurisdictionem: nempe donationem, hostium iurisdictionem, id est, pretiosas gemmas, a- tus, alluiones, insulam in mari aut flu- aluueum à flumine desertum habere, alie- peciem quæ in pristinam redire nequeat, materia speciem fecisse, duorum materias eris voluntate dominorum, aut fortuito ia aliena in solo suo ædificasse, alienam ar- consensisse in alieno fundo bona fide pos- inensisse.

ditionem dicit duplices, vel singularium re- itationem: singulares, vti capionem, ius accre- immisium. Per vniuersitatem, quando vna ed multa nobis sub vno acquiruntur, tales ones, hereditas, bonorum possessio, aroga- onorum additio.

agistri de acquisitione tradiderunt, compen- egoris in Synt agmate iuris vniuersi, par. 3.

blicas, sed & priuatos homines decet, dum ar, ea acquirere quæ illis aliquando vsui esse cessitas ingruerit, paratum quo refugiant ha- ioph. de rebus gestis. Grac. lib. 6. nra. Labor, Studium, Virtus.

Actor, Actio.

TIO ET ETYMOLOGIA.

de actibus, dicitur: Is est, qui aliquid agit: & ctus: vnde actionem Iuris consulti vocant ius, debetur in iudicio prosequendi. Propter quod esse actionum genera: in rem, quæ dicitur ven- am, quæ appellatur conditio. In rem actio est, am, quæ ab alio possidetur, petimus. In perso- am eo agimus, qui obligatus est nobis ad faci- andum.

udum, molimen, opus, Hebr. Halala, & num. Sed obseruandum est, quum in actionibus hu- rone inconsideratè admodum & deprauato amissa, radicem huius nominis esse halal ver- ar, insensibiliter loquutus est, insipienter cogitata tali, quid infantium more. Hinc halah, infans. a trilingue, Lugduni editum, Anno 1607. actor & author sic, quod actor est, qui recitat: oropus. Quare scriptores poematum & alio- ar, & ita auctores pacis, auctores belli. Quo- ar scribatur, vide infra in dictione Authoritas.

SENTENTIAE POETICÆ.

Iacob Bill. sacra Anthol. nostri Deus est & rector & author, to affectu quæ bona sunt gerimus, a specie carebant iustitia cordis, lantini mentem spiritus intus alit. nim sanctas facit, & de lumine lumen ar: nullus sit bonus absque bono.

PHILOSOPHICÆ SENTENTIAE.

in actione consistit. Cic. 1. Offic. nobis solum, sed fruenda etiam sapientia est. 1. de ate linguae vita sordes eluuntur. Cic. in Sal. his vocibus philosophi spectandi sunt, sed ex perpe-

uitate atque constantia: resque spectari oportet, non verba. 5. Tu- sculan.

Virtus, integritas, probitas in homine: non lingua volubilitas, non ars, non scientia requiri solet. Prae Lanco.

Ea magna voluptas est, æqualem ac parem verbis vitam agere: atque ita viuere, vt omnis oratio moribus consonet. Cic. in Sal. Misera est senectus, quæ se oratione duntaxat defendit. Cato

Maior. Ita viuunt quidam, vt eorum vita refellatur oratio: atque ceteri existimantur dicere melius, quàm facere: quum sit melius facere, quàm dicere. 2. de Finibus.

Sunt, qui, quum populi non solum commoda, verum etiam sa- lutem oppugnent & impediunt, oratione assequi volunt, vt popula- res esse videantur. Vt C. Gracchus, quum largitiones maximas fe- cisset, & effudisset ærarium, verbis defendebat ærarium: 3. Tuscu- lan.

Epicurus tantummodo induit personam Philosophi, & sibi hoc ipse nomen inscripsit: quum non multum differret à iudicio fera- rum, præsertim quum omne malum dolore delinuat, bonum volu- ptae. 5. Tuscul.

Cum Philosophorum vita miserabiliter pugnat oratio. 2. Tusc.

Plus in negotijs gerendis res, quàm verba profunt. 4. Acad.

Sunt facta verbis difficiliora. Cic. ad Qu. Fratru.

Est alienum viro, quod alteri præceptum, id ipsum facere non posse. 3. Offic.

Quid verba audiam, cum facta videam? 3. Tusc.

Qui suos casus aliter ferunt, atque vt alijs auctores ipsi fuerunt, non sunt vitiosiores, quàm se ferre plerique, qui auari auaros, glorie cupidos gloriosi reprehendunt. 3. Tusc.

Noli imitari malos medicos, qui in alienis morbis profitentur, se tenere medicinæ scientiam, ipsi se curare non possunt. Sed potius quæ alijs tute præcipere soles, ea tute tibi subijce, atque apud ani- mum propone. Seneca Sulpit. Cic. sam. 4.

Tu qualis es, talem te esse existimes: vt quantum à rerum turpitu- dine abes, tantum te à verborum libertate seungas. Deinde vt ea in alterum ne dicas, quæ cum tibi falso responsa sint, erubeas. Tro

M. Cato. Vita humana ex multis actionibus consistit: at felicitas actiones absoluit. Nam omnis actio virtute aut duce fortuna fit.

Virtus consideretur in ipso vsu, fortuna in successu. Hippoda.

Sunt autem actiones propriæ se extendere, ex quibus sola actio petitur: ex quo sunt genere virtuti consentaneæ actiones. Aristo- teles.

Bene enim & præclare facta omnia in ijs dicuntur, quæ vi sua, per & propter se expetuntur. Aristot.

In omnibus actio est optima eius, qui optimè ad id affectus est, quod & omnium, quæ sensui subiecta sunt, nobilissimum, quæ ca- dem sit necesse est & absolutissima & suauissima. Vt autem quæq; actio plurimum habet iucunditatis, ita est perfectissima, at ea de- mum perfectissima est, quæ ab eo proficitur, qui bene affectus aprusque est ad eam rem gerendam, quæ omnium optima est ca- rum, quæ propozita sunt sensui. Arist. Eth. 1. 10. c. 4.

Certe mentis & animi actio sapientis longè excellere videtur, quæ & cognitione dirigitur, & præter se nullum finem sibi proponit, & propriam habet oblationem, quasi ipsa maxime augeatur.

Quocirca & quod satis est, & otium, & vacuitas delatationis, quantum natura humana patitur, ceteraque omnia, quæ beato vi- ro tribuuntur, hæc ipsa actione continentur. Actiones autem multa desiderant, eoque plura & maiora, quo maiores & clariiores. Idem

10. Ethic. c. 7. Quoniam non quiduis aptam ad faciendum & patiendum natura habet: sed ea omnia, quæ vel contraria sunt, vel habent in se contraria: tam id quod facit, quàm quod accipit, & quasi patitur, similis sint ei: cuius enim natura comparatum est, vt corpus à corpore, succus à succo, color à colore, & vno nomine id quod eiuſdem generis ab eo, quod est eiuſdem, quid ferat. Lib. 1. de Ortu, capit. 7. T. 50.

Agere patique & repugnantiam recipiunt, & magis ac minus. In Categorijs, cap. 9. de agere & pati.

Ea vicissim vitro citroque mouere mouerique possunt, quæ & facere possunt & pati. Lib. 1. de Ortu, c. 6. T. 45.

Quoniam quod patitur, & quod facit, eiuſdem similisque gene- ris, dissimilis verò speciei esse debent: hæc autem contraria sunt: perspicuum est, tam contraria, quàm ea, quæ ijs interiecta sunt, eam vim habere, vt eorum inter se quædam faciendi ferendique vicissi- tudo esse possit, præsertim quum in eis rerum ortus interitusque plane situs sit. Lib. 1. de Ortu & Interitu, c. 7. T. 51.

Quod simile est, nullaque ex parte diuersum: id consentaneum est nihil à simili accipere, & quasi pati. Libro 1. de Ortu, capit. 7. T. 48.

Quod patitur, id vel humidum est, vel durum, vel compositum ex his. Lib. 4. Meteorolog. cap. 5. T. 20.

Pati ne vno quidem modo dicitur: sed vnum genus est patien- di, cum aliquis interitus à contrario oritur: alterum, cum sa- lus potius & conseruatio eius, quod vim habet, vt sit, ab eo pro- curatus

PO
POLYANTIEA

curatur: quod & iam est in rerum natura, & ita simile est, ut vis agendi ad actionem similitudine accedit. *lib. 2. de Animo, cap. 3. T. 57.* Nihil quatenus coniunctum & copulatum est ipsum, a se patitur. *Metaph. lib. 8. c. 1. T. 2.*

Si plane quod verum est, fatear: nec opera, quae in docendo, & quae in discendo ponitur, nec efficientia & per se ipsa sunt, proprie: sed id, cui haec insunt, ipse, inquam, motus. *lib. 3. de Natura, cap. 3. T. 22.*

Ea quidem, quae copulata sunt, in se vicissim non agunt: quae autem apta sunt inter se, & se tangunt: ea quadam facienda & ferendi vicissitudine tenentur. *lib. 4. de Natura, cap. 5. T. 48.*

Neque facere & accipere ea proprie possunt, quae se inter se non possunt contingere: nec vero permixti primum possunt: quae se inter se non certo quodam genere contingant & cohaereant. *lib. 1. de Ortu, c. 6. T. 43.*

Contemplare velut in speculo tuas actiones: ut honestas quidem magis ornas, turpes vero abscondas. *Bianus, apud Srob. ferm. 22.*

Ad omnes in Republ. res & actiones perficiendas tria requiruntur, imperij administratio, obedientia & victoria. Administrare imperium ad meliores pertinet: obedire ad deteriores: vincere ad ambos. Etenim rationalis animae vis imperat: quae ratione caret obtemperat: simul autem ambae vincunt affectus. Nam virtus virilique ut decet coniunctis inoleseit: & mox ad voluptatibus atque moe oribus tranquillum serenumque reddit animum. *Archytas Pythagor. de lege & iustitia.*

Natura nos ad utrumque genuit, & contemplationi rerum, & actioni. *Senec. de vita beata, cap. 31.*

Quomodo res appetere sine vilo virtutum amore & sine cultu ingenij, ac nudas edere operas minime probabile est (miseri enim inter se illa, & conferri debent) sic imperfectum ac languidum bonum est. In otium proiecta virtus, nunquam id quod dicit, ostendens. Quis negat illum debere profectus suos in opere renare? nec tantum quid faciendum sit cogitare, sed etiam aliquando manum exercere, & ea quae meditata sunt ad verum perducere? *Ibid. c. 32.*

Omnes actiones totius vitae, honesti ac turpis respectu temperantur: ad haec faciendi & non faciendi ratio diriguntur. Quid sit hoc dicam: vir bonus quod honeste se facturum putauerit, faciet, etiam si laboriosum erit: faciet, etiam si damnosum erit: faciet, etiam si periculosum erit. Rursus quod turpe erit, non faciet, etiam si pecuniam, etiam si voluptatem, etiam si potentiam. *Idem, epist. 76.*

§ SENTENTIAE HISTORICAE.

Ad prudentiam & iustitiam potentia & fortuna debent adiungi: ut civiles actiones pulchritudinem & magnitudinem adipiscantur. *Iularch. in Dione.*

Actionum honestarum suum est tempus, sua aetas: & verò omnino bona à turpibus solo modo discernuntur. *Idem in Agesilao.*

Dum suppetit facultas & otium, & quamdiu mentis atque corporis sanitate concedit Deus, beneficiendum est. *Philip. Cominatus lib. 9.*

Est omnino periculosum actiones exemplis moderari, nisi eadem rationes non in vniuersum, sed singulatum omnes concurrant, deinde nisi eadem prudentia gubernentur: postremo, nisi praeter cetera omnia, suas fortuna partes agat.

§ SENTENTIAE POETARVM.

Cum quid sanctum agis, bonam spem Tibi propono, certus quod Conatum iustum etiam Deus adiuvat.

§ D I V I S I O.

ADIVRATIO est duplex, secundum B. Thom. secundum. q. 9.	Deprecatio per modum deprecationis, cum scilicet non intenditur imponere necessitatem adiuratio, sed tantum per invocationem, vel ob reverentiam divini nominis, vel cuiusvis rei sacrae intendimus aliquid ab aliquo obtinere, & est duplex, scilicet	Licita, quando adiuamur per virtutem divini nominis.	Deum. Angelum bonum. Hominem tam superiorem quam inferiorem. Damonas.
		Illicita, cum imperando adiuamur.	
	Compulsiva vel coactiva, cum intendimus necessitatem imponere adiuratio, & est duplex, scilicet	Licita, quando Damonas ne nobis noceant spiritaliter vel corporaliter.	Irrationalem creaturam, in quantum recipit male spiritum.
		Deum. Angelum bonum. Hominem non subditum. Damonas, qui doceant, auxiliantur.	

§ BIBLICI LOCI.

Adiurare, est cum obsecratione divini nominis aliquem ad aliud inducere. Alij sic: Adiurare, est interposito iureiurando, & Dei auctoritate precipere, ut intelligas te coram Deo consistere, & velut à Deo ipso rogan. Graecis tamen Scriptoribus significat iureiurando aliquem adstringere. Sicut etiam à Theologis accipi consuevit, pro eo quod coniurare dicunt, id est, per Dei nomen adhibitum precipere. Unde & Exorcizans in illis primis Ecclesiae incunabulis

Menander.
No ad vitam immortalem, o dulcis anima, Festines, sed opus tuis viribus par aggredere.
 Pindarus.
Faxis vir libeat quod est necesse.
 Publius.
Exerce studium, quamvis per ceperis artem, Ut cura ingenium, sic & manus adiuvet usum.
 D. Cato, lib. 4.
Autor abit operis, sed ramentum extitit opus.
 Ovid.
Duo cum idem faciunt, sepe possis dicere, Hoc licet impudè facere huic, illi non licet: Non quod dissimilis res sit, sed quod is qui facit.
 Terent. in Adelphi.
Quid est suavis, quam bene res gerere, bene per Plaut. in Capt.
 — ratio secretam gannit in anrem.
 De liceat facere id quod vis rutiabit agendo.
 Peritius.
Qui homo cum animo ab inerte etate depuratus, Virum id ita ne esse maluerit, ut eum animus equum ceteris.
San ita potius, ut parentis & cognati cum esse velint: Si animus bonum per pulit, acti est, animo se inuit, non tibi, Si ipse animum per pulit, dum vivit, videt virtorem libet, Tu si animum rucisti, potius quam animus te, est quod gaudens.
 Nimo satis est, ut opus sit te ita esse, quare & animo libet, Qui animum vincunt, quam quos animas, semper prodivit elucent.
 Plaut. in Trinummo.
Oderunt peccare boni virtutis amore, Tu nihil admittes in te formidine panna,
 Horat. i. epist. 16.
Vitam neque turpis agas, neque periclaro, Hoc enim virtutis certissimum est periculum.
 Theognis.

§ HEROGLYPHICVM.

Aloe, quod vulgo ob viriditatem sempervivum quod vocatur, imprimi fouetur à sole, & cum eius radijs elegantissimi flores illius circumaguntur. Ita quoque praeclarè laudabilesque actiones à sole iustitiae, Christo Deo Optimo Maximo conferuntur, semperque durant: nec à malis & invidis hominibus, tanquam transitoribus nebulis, unquam possunt obscurari vel laefactari. *In Collectione Hieroglyph. lib. 1.*

Adiuratio.

§ DEFINITIO ET ETYMOLOGIA.

ADIVRATIO, Graecè, ἱερουργία, id est: nam ἱεροῦ, quod adiuo dicitur. Estque adiurare, per invocationem divini nominis, vel alterius rei sacrae obsecrando, vel imperando inclinare eas secundum se, vel in comparatione ad eas aliquid agendum vel patiendum. *secundum Richard. in d. 37. art. 3. q. 2.* Adiurare, est ordinare aliquid ad aliquid per divina, secundum B. Thom. 2. 2. 90. art. 1. Vtentes huiusmodi artibus à iurisperitis dicuntur Exorcizatores.

d. 81. qui miraculorum dono pollentes, inuocato Christi nomine Diabolos eieciabant.

Adiurare, est primo significat iusurandum ab aliquo exigere, ut tibi caueas, *Marc. 5. 7.* secundo imperare aliquid divini nominis auctoritate interpositis, *Act. 19. 12. 1. Thef. 5. 27.* quae postior significatio ex illa prioris fluxit.

§ EXEMPLA SACRA.

Adiurationis exempla: Abraham seruum suum, *Genes. 14. v. 2.* Ioseph